

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

12. A Dei in puniendo moderatione, spes exaggeratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

vt beatus esset destinauit, & quamuis non sic destinaret, quin eiusdem hominis sanctas, quibus id promeretur, actiones intercedere decreuerit, has tamen ipse Deus, earumque occasionem & modum omnem optauit, voluit, destinauit & promouit. At hoc de peccati vindicta sentire, blasphemias; eloqui, amentis esset insanias; vindictam, quod ad ipsum attinet, auerfatur, minis, terroribus, amicis inuitationibus, & quibus non viis? à malo nos amouet, ad bonum & iucundum admouet, nos verò nobis malum, nimiam contumaciam, in caput nostrum prouocare non cessamus; pœnamque infligit Deus, non ex aliqua infinita perfectione vindictæ, sed ex bonitate sua & prouidentia, ad quas videtur spectare, vt improborum, neque à peccato recedentium malitia puniatur. Vnde satis intelligitur, pœnam quæ peccati quædam est proles, nec est vniquam à Deo, nisi ab homine peccatum prius fuerit, non posse propriè in Deum solum referri, vt eius voluntarium & vltro neum auctorem, qui suo opte nutu feratur in pœnam, sed tantum homine suis flagitijs Deum prouocante, sequitur vltima pœna.

CAPVT XII.

A Dei moderatione in puniendo spes exaggeratur.

Resiste paululum, carissime mi frater, & attentius perpende, quanti sit solatijs, illi nos Domino seruire, qui toties ad se reuocat peccatores: puniendo non delectatur, non vult mortem peccatorum, sed vt conuertantur & viuant, *mortem non fecit, nec latatur in perditione viuorum: impij autem manibus & verbis accerserunt illam.* Si punit, alienum id opus, & à se peregrinum, apud Prophetam dicit: inuitus enim punit, & à puniendo vbi primum potest recedit. tam enim verè illi dicit Ecclesia, Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime, & miserendo manifestas, Deus cui proprium est misereri semper & parcere; quàm falsò & impiè diceretur, planeque Christianæ aures abhorrent, Deus qui omnipotentiam tuam, puniendo maxime, teque vlticiscendo manifestas, Deus cui proprium est torquere semper & indignari. Non sic ille qui dicebat, *Cum iratus fueris, misericordia recordaberis.* & apud alium de se ipso quasi queritur, *Indignatio non est mihi, quis dabit me, spinam & veprem in pralio?* quasi humano modo tantam suam lenitudinem conquærens, vt de commertis hominibus pœnas sumere, vix in animum possit inducere; sin autem grauius comminatur, en statim ad se reuocat, finem iræ, meliora omnia pollicetur; quid enim? *Ego occidam, & ego viuere faciam, percutiam, & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruere:* est enim ille potens, ille bonus, qui si mortificat, etiam viuificat; si deducit ad inferos, etiam reducit;

T t

h

si pauperem facit, etiam ditat; si humiliat, etiam subleuat, etiam suscitatur de pulvere egenum, & de stercore eleuat pauperem: atque ita prae omnibus operibus eius, miserationes eius exstant.

Abstinet igitur ut mihi Deum tormentorum amatorem, & poenarum architectum effingam. Usque ad delictum hominis, Deus à primordio tantum bonus, exinde iudex & seuerus, ait Tertullianus, ut doceat non ab eo, sed ab hominibus id profectum: pergitque mox; Prior bonitas Dei, secundum naturam, seueritas posterior secundum causam. Illa ingenerata, haec accedens; illa propria, haec accommodata; illa edita, haec adhibita. nec natura enim inoperatam debuit continuisse bonitatem, nec causa dissimulatam euasisse seueritatem: alteram sibi, alteram rei Deus praestitit. Et post nonnulla: Atenim ut malum postea erupit, atque inde iam coepit Dei bonitas cum aduersario agere, aliud quoque negotium eadem illa iustitia Dei nata est, — quod omne tutele bonitatis est, quod iudicando damnat, quod damnando punit, utique bono, non malo proficit. Denique, timor iudicij, ad bonum, non ad malum confert. Non enim sufficiebat bonum per semetipsum commendare, iam sub aduersario laborans. Nam etsi commendabile per semetipsum, non tamen & conseruabile, quia expugnabile iam per aduersarium, nisi vis aliqua praesertim timendi, quae bonum, etiam volentes, appetere & custodire compelleret. ac mox, Horremus terribiles minas Creatoris, & vix a malo auerlimur: quid si nihil minaretur? Hanc iustitiam malum dices, quae malo non fauet. Hanc bonum negabis, quae bono prospicit? Quae dicit ut probet, ipsas etiam poenas à Dei bonitate proficisci, nec tam à Deo quam esse ab hominibus: Deus autem, quod pulcrè ait Chrylostomus, in remittendis debitis maxime dutescit: nam opulentia Dei hominum incolumitas est.

Sed audiendus nobis est super iis quae paulò superius diximus eleganter loquens Saluianus. Exacerbamus Deum, inquit, impunitatibus nostris, & ad nos paruenudos trahimus inuitum. Cumque eius natura sit mens Dei atque maiestas, ut nulla iracundia passione moueatur, tanta tamen in nobis peccatorum exacerbatio est, ut per nos cogatur irasci. Vim, ut ita dixerim, facimus pietati suae, ac manus quodammodo affirmus misericordia sua. Cùmque eius benignitatis sit, ut velit nobis iugiter parcere, cogitur malis nostris, scelera quae admittimus vindicare. Ac sicuti illi solent, qui mancipinas vrbes obsident, aut firmissimas arces urbium capere & subruere conantur, omnium absque dubio eas & telorum & machinarum generibus oppugnant: ita nos, ad expugnandam misericordiam Dei, omni peccatorum immanium scelere, quasi omni telorum genere pugnamus; & iniuriosum nobis Deum existimamus, cum ipsi iniuriosissimi Deo sumus: Omnis siquidem Christianorum omnium culpa, diuinitatis iniuria est. — Cùm ita quibus torqueamur admittimus, ipsi tormentorum nostrorum auctores sumus. Quid ergo de poenarum acerbitate querimus? vnusquisque nostrum ipse se punit. Et ideo illud propheticum ad nos dicitur: Ecce omnes eius ignem accenditis, & vires prabetis flamma, ingredimini in lucem ignis vestri, & flamma quam accendistis. Totum nanque humanus generis hoc ordine in poenam aeternam ruit, quo Scriptura memorauit. Primum enim accendit,

Lib. 2. cont.
Marc. c. 11.

Cap. 13.

Orat. de pa-
rab. debito-
ri: 10. mil.
talent. 10. 5.

Lib. 4. de
prouid.

accendit, postea vires ignibus prebet, postremo flammam ingreditur quam parauit. Quando igitur primum sibi homo aeternum accendit ignem? scilicet cum primum peccare incipit. Quando autem vires ignibus prebet? cum utiq; peccatis peccata cumularit. Quando vero ignem aeternum introibit? quando irremediabilem iam malorum omnium summam, crescentium delictorum iniquitate compleuerit. Ita Saluianus.

Ex his autem stabilitum maneat, alienam à Deo esse vindictam, ideoque in eam inuitum ferti; propriam vero misericordiam, ipsique ingentem, & quam exercendo delectetur, ideoque sit semper inexhausta & omnibus ad eam confugientibus exposita; quod sanè D. Basilio, D. Chryostomo quam certum fuerit, vna sententia docebit. Ille quidem sciscitans an ob maximam multitudinem peccatorum desperare debeat quisquam, responderet, Si fieri potest, vt multitudo miserationum Dei numeretur, & magnitudo misericordie mensura vlla comprehendatur, qua cum peccatorum magnitudine conferri valeat, adhibeatur sanè, si liber, desperatio. Si autem & magnitudine, & numero definiri peccata possint, misericordia autem Dei, & miserationes, neque magnitudine vlla possunt neque numero, definiri; sine dubio non est cur desperatio adhibenda sit: sed agnoscenda misericordia Dei, & commissa peccata detestanda, quorum condonatio in sanguine Christi proposita est. Ad quæ proximè accedens Chryostomus ait, Tua malitia mensuram habet, Dei vero pietas & clementia mensuram non habet. Tua malitia, qualiscumque fuerit, humana est, Dei clementia & pietas est incircumscripta: ipsa igitur tuam malitiam superat. Cogita scintillam, si in mare ceciderit, num poterit stare, aut apparere? Quantum instar habet scintilla ad mare, tantum ad Dei clementiam pietatemq; malitia hominis, imò vero non tantum; nam & pelagus, tametsi magnum sit, mensuram recipit: Dei vero clementia & pietas mensuram non habet. O grande peccatoribus, vt ad clementissimum Dominum reuertantur inuitamentum! longè tamen grandius, post reditum ad meliorem mentem, de impetrata condonatione solatium! Tantibeneficij, carissime frater, in dies memoria grata reuireseat. Deleui, inquit Dominus, vt nubes iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis & gloriosus, ego dilexi te. Memento horum; Iacob & Israël, quoniam seruus meus es tu. Formasti te, seruus meus es tu Israël, ne oblitiscaris me. Laudate cali quoniam misericordiam fecit Dominus: in habitate extremæ terra, resonare montes laudationem, saltus & omne lignum eius.

Omnino, inquis, infinitam Dei misericordiam laudare iustissimum est, sed vnus tamen adhuc eximendus est scrupulus: quidni enim ethi non sua sponte, attamen quando alieno merito punit Deus, dicere possimus cum penas atrocissimas pro suæ potestatis & tenacitatis infinitate exaggerare: nec dissimulare peccata quin puniat?

Benè est, scrupulum eximemus, & ad certiore[m] spem proficiet. Ac sanè vt postremam partem verbo vno iugulem, annon penitus aduerta loquitur Sapiens quando ipsi Deo dicit, Miserearis omniam, quia omnia peccos, & dissimulus pec-

Reg. 6. c. 11.
ad interr.
13.

Orat. 3. de
penit. to. 5.

Isa. 44. &
43.

Sap. c. 11.

cata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim omnia que sunt, & nihil odisti omnium que fecisti, nec enim odians, aliquid constituisti, aut fecisti. Parcis autem omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas. O quàm bonus & suavis est Domine spiritus tuus in omnibus! Ideoq; eos qui exerrant, partibus corripis, & de quibus peccat admones & alloqueris, vt relicta malitia, credant in te Domine. Que & plura verissimi nē asserit, suntque vsu perpetuo tam contestata, vt non sit qui refragari queat.

Quod ad alteram, de pœnarum atrocitate, partem propositam attinet, fuerat planè id quoque nobis addendum, vt misericordiæ atque bonitatis vis tanto clariùs eluceret. Cùm enim ab ingenta bonitatis atque beneficentiæ perfectione, non tantùm præmiandi, sed etiam puniendi leges manasse dixerimus, inde prouenisse credendum est, vt & pœnæ longè infra scelerum gravitatem, & præmia longè supra operum dignitatem ab optimo Deo statuerentur: quod vno consensu nostri omnes Theologi, Deum citra condignū punire, supra condignum præmiari asserunt. Ipsi ergo seueritati diuinæ, moderatrix bonitas interuenit, pœnas auertit, retardat, & denique si nihil aliud superest, mitigat; iustitiæ verò præmiandi, ipsa se comitem, instigatricem, promotricem adiungit, vt præmia quantum licet augeat, & in maius ampliata effera. Denique, eouque in homines (vt sic loquar) misericordiæ effertur, vt infinitum quoddam sui testimonium præbuerit, vt iam in illud intuentibus, non sit spei, non fiduciæ nostræ in Deum vllus alius ponendus limes, quàm hic vnus, ne illa in fœcordiæ vel peccati occasionem abutamur. Est autem infinitum illad misericordiæ documentum, & cuiusmodi nulli iustitia sibi vendicat, Dominus noster Iesus Christus, summus & æqualis Patri Deo Deus, peccatori homini homo factus, in pretium, in redemptionem, in propitiationem & liberationem datus. Vnde ait Saluianus, Euidens est, quòd super affectum filiorum nos Deus diligit, qui propter nos filio non pepercit. Et quid plus addo? & hoc filio iusto, & hoc filio vni genito, & hoc filio Dei. Et quid dici amplius potest? & hoc pro nobis, id est pro malo, pro impijs, pro iniquis. Quis estimare hunc Dei erga nos amorem queat, nisi quòd iustitia Dei tanta est, vt in eum aliquid iniustum cadere non possit? nam quantum ad rationem humanam pertinet, iniustam rem homo quilibet faceret, si pro pessimis seruis filium bonum occideret. Vtique hoc magis inestimabilis pietas, & hoc mirabilis magis Dei virtus est; quòd ita intelligi ab homine magnitudo iustitiæ suæ non potest, vt quantum ad imbecillitatem humanam pertinet, panè iniustitiæ speciem magnitudo iustitiæ habere videatur.

Atque hæc Saluianus, quæ de industria retuli, vt videas, tantum istud & panè folius, vt dixi, misericordiæ donum, iustitiæ tamen ab eo tribui, nempe quia non iniustum, quia ad iniustitiæ tyrannidem euertendam, ad stabiliendum iustitiæ regnum fuit, & iustissimum ac supremum omnium Dominum, id maxime decuit. Caue igitur putes, vbicumq; iustitiæ diuinæ nomen insonuerit, ibi vindictam, ibi pœnas & supplicia intelligi; non ita est. Itaque cùm dicitur, Iustus est Deus, time; bonus est, spera; bonitatis quidem vim totam, & quidè sua sponte, spei

Lib. 4. de
pœnid.

spei procreatricem cogita: non sic tamen iustitiæ vim ad timorem exprimi, nam & inuita ac auersans, & moderatrice bonitate, & sui minima parte punit, mauult iniustitiam inserta pœnitentia fugare, suarumque longè potiùs putat esse partium rectè facta dignis præmijs decorare. quod cum ita sit, quidni magis dicendum erit, iustus est Deus, spera? & hoc quidem sanctus dixit Apostolus. Omnino, inquis, qui nec sibi cuiusquam mali conscius, & plus omnibus laborauerat, & bonum certamen certauerat. Ita est, spem nostram vita cum virtute acta, non parum affirmat. sed neque id tantum volo; spero etiam quia iustus est, quia iniustitiam odit, quia expulsam ab animis vult, & eam ab animo expellet meo; spero, quia iustitia eius est misericordiæ plena, & amat facere iustos. Quis enim super niuem dealbare, quis mundum de immundo conceptum semine facere potest? nonne ille qui solus est? & quomodo nisi per gratiam facit: nisi per iustitiam donat: *Gratiæ reddit memihi*, ait Bernard. *iustificatum gratis, & sic liberatum à seruitute peccati*: si iustificatum, profectò & iustitiâ Dei donatum, alienis opulentum diuitiis, instructu ornatum, titulis inscriptum. Sed de causis vnde speremus, suus erit dicendi locus.

Hoc vnũ addo, vt tantas, quãtas passim seu in diuinæ Scripturæ, seu in sanctorum Patrum libris, iustitiæ Dei laudes reperies, vix vnquã vindictæ causa decantari credas: solent aliud spectare, nempe iustitiam præmia distribuentem, iustè cuncta moderantem, sapientissimè omnibus prouidentem, malis eripientem, bona largientem, consilia praua subuertentem, viris bonis & sanctis aptè omnia ad maiorem sanctitudinem apparantem. In his & istiusmodi rebus diuina solet iustitia nuncupari, laudari, præ ceteris extolli, completiturque bonitatis ac misericordiæ argumenta quàm maxima: quo fit vt expediat nos nequaquam expauescere, sed amandæ ac tenero quodam benevolentia affectu prosequendæ diuinæ iustitiæ assuehieri; sic vt ad eius nomen auditum, iucundissima spe subilire consentiamus, positaque trepidatione seruili, in filiorum probatissimum amorem translati omnia quæ sunt Parris, nihil subuerendo probemus, vnusque & idem benè sperandi sit modus, qui diuinæ misericordiæ & bonitatis est modus, nempe sine modo, sine termino.

Hom. 67. in
Cant.

CAPVT XIII.

Quomodo sperandum est in secundis et in aduersis.

Res, tempora, varijque sunt euentus, quibus vel spei vela contrahi, vel latius expandi solent; quæ si singula recensere, eorumque rationes ac probationes intexere voluerimus, vtile quidem, ac forsan haud ingratum fuerit, at prolixi operis, nimiumque diffusum, quod nunc mihi cauendum est; pauca igitur, & ea frequentiora ponam.